मानुएल फॅर्नांडीस.

किरणां

किरणां

-मानुअेल फेर्नांडीस

★

शणै प्रकाशन
वेलींग - गोंय.

शणै प्रकाशन – ४०

पयली खेप : अेप्रिल १९८५

सगळे हक्क : बरोवप्यासुवादीन

अुजवाडावपी :
शणै प्रकाशन
वेलींग – गोंय
४०३४०४.

छापपी :
श्री लक्ष्मी प्रिंटींग प्रेस
कचेरी रोड – बेळगांव.

मुखचित्र :
लक्ष्मण प्रभू गांवकार

मोल : १५ रुपया

म्हाका पुस्तक काडूंक उर्बा दिल्ल्या
म्हज्या अिश्ट–अिश्टिणींक ही म्हजी
किरणांची अप्रूप भेट.

–मानुअेल फेर्नांडीस

'किरणां' संबंदान—

काणकोणचे म्हजे इश्ट, **बाब मानुअेल फेर्नांडीस** एक दीस अकस्मात म्हाका मेळपाक म्हुण आयले आनी एक ल्हानशी चोपडी म्हज्यामुखार दवरून नमळायेन म्हणपाक लागले, "हें मात्शें तपासून दियात आं !"

तांबड्या तितान वा काडयेन भुरग्यांच्यो चोपड्यो चित्रावपाचो हक्क म्हाका प्राप्त जाल्लो आशिल्ल्यान आनी ह्या कामाची आवडूय आशिल्ल्यान "तपासून दियात आं !" ह्या उतरांनी आनंद जावप सभावीक आशिल्लें ! हांवें बाब मानुअेलाच्या हातांतली ती चोपडी म्हज्या हातांत घेतली खरी पुण वयलें नांव वाचूनच म्हजे तकलेंतलो भ्रम देंवलो. तांची ल्हान चोपडी तपासपाचें म्हान काम म्हजेर सोपोवन ताणी म्हाका आव्हानच दिल्लें !

बाब मानुअेलाच्या 'किरणां' नी खऱ्यानीच म्हाका दिपकायिल्लो ! अदींमदीं दिसाळ्यांनी वा म्हयनाळ्यांनी बीं ते कविता बरयतात, हें हांव जाणा आशिल्लों. सेंट तेरेझा जेजस हायस्कूल चावडी–काणकोण हांगासर शिकोवपी हे तरनाटे केन्ना केन्नाय कवितांचेर आपल्या कांय इश्टांवांगडा म्हजेकडेन चर्चाय करताले. पुण घरांत वा गावांतय कवितेक फावोसारकें वातावरण वा परंपरा नासतना पणसुल्यांतलो हो एक तरनाटो अकस्मात आपल्या 'किरणां' च्या झोतांत कोंकणी कवितेच्या मळार इतल्या धिटायेन प्रगट जायतशें म्हाका तरी सपनांत लेगीत खरें दिसचें नासलें.

बाब मानुअेल फेर्नांडीसाची हीं 'किरणां' हातांत घेवचे पयलींच गोंयचे– आनी गोंयचेच कित्याक भारत देसाचे– नामनेचे कवी **प्रा. मनोहरराय ल. सरदेसाय** हांचो साहित्य अकादमीचो पुरस्कार फावो जाल्लो 'पिसोळीं' हो कवितां–झेलो हांवें वाचिल्लो. ताणे म्हाका इतलो पिसो

केल्लो कि बाब मानुअेलाचो 'किरणां' हो कवितां – झेलो वाचतां आसतना दोळ्यांमुखार घुंवळ काडीत भिरभिरत रावपी पिसोळीं पयसावप शक्य जालें ना. तरनाटे कवी बाब मानुअेलय हें उकत्या मनान सांगतात कि **प्रा. मनोहररायांच्या** पिसोळ्यांनी आपल्याक स्फूर्त दिली !

पुण ही पिसोळ्यांची नक्कल मात्र न्हयच न्हय ! किरणांतले जण एक किर्ण हें चार बोळींच्या चार खुरांतल्यान भितर सरता आनी देवनागरी तेचपरी रोमी ह्या दोन रूपांत अवतरता तेन्ना ताजी जात पिसोळ्यांसारकी दिसता, हें खरें. पुण हें जालें वयलेचाराचें दिसप. कविता वाचल्या–उपरांत मात जाणवता तें हें कि बाब मानुअेलाचे कवितेक गोंयच्या लोकमनाच्या विचार – मोगरेचो परमळ येता ! भोवकरून काणकोणच्या लोककलेच्या प्रभावान घडिल्ल्या कलात्म मनाच्या मानुअेलाच्या व्यक्ति–मत्वाचें दर्शन आमकां ह्या कवितांतल्यान घडटा. लोकमनांचो अदमास घेयत कवीमन जागोवपी आनी नकसूद उतरांनी तीं चिंतना चारचौगांमुखार दवरपी बाब मानुअेलाची हीं 'किरणां' म्हळ्यार आबोलेचीं फुलतीं फुलांच–रंगीत तेचपरी संगीत.

बाब मानुअेल फेर्नांडीसाचो हो पयलोच कोंकणी कवितां – झेलो भोमानान कोंकणी – कवितेच्या मळार झेले घेयत रावतलोच, पुण 'किरणां' फाटोफाट तांच्या कवितांचे चंद्र – सूर्यंय रोखडेच उदेतले, अशी उमेदीची आस्त परगटावन ह्या 'किरणां'तल्या जीवनसत्त्वाचो लाव तुमीय बी घेवचो म्हूण तुमच्यालागीं मागतां.

कोंकणी सरस्पतीचो जयजयकार जावं !

–कमलाकर दत्ताराम म्हाळशी,
काणकोण – गोंय.

Hanvem ek chitr pitarlam
Chitr tem chintnanchem...
Taka hanvem rongit kelam
Pixol oddun utranchem...
Atam tem tujexim dhorlam,
Chitr tench kovnanchem...

हांवें एक चित्र पितारलां
चित्र तें चिंतनांचें...
ताका हांवें रंगीत केलां,
पिशोल वोडून अुतरांचें...
आतां तें तुजेशीं धल्लां,
चित्र तेंच कवनांचें...

2 / Kirnnam

Asot sosnikai
Mellttoli sovosthkai
Jivitant sodanch
Astoli khoxalkai...

आसत सोंसनिकाय
मेळटली सवसकाय
जिवितांत सदांच
आसतली खुशालकाय...

२ / किरणां

Jelapasun udok
Udkapasun jel
Hoch soimik
Jivitacho khell.

झेलापासून उदक
उदकापासून झेल
होच सैमीक
जिविताचो खेळ.

Zachea lagin nam
Taka to nirbhagi
Punn tache gunn
Axil'leak mat subhagi

जाच्या लागीं ना
ताका तो निर्भागी
पुण ताचे गुण
आशिल्ल्याक मात सुभागी

Kirnnam / 5

Jinnechem tarum
Chintnanchea doriant lottoi
Ani tantuntlean
Novem jivit ghoddoi.

जिणेचें तारूं
चिंतनांच्या दर्यांत लोटय
आनी तांतल्यान
नवें जिवीत घडय.

किरणां / ५

Soglleanchich nodor
Fultea gulabacher
Mhoji mat
Rakhpi kantteancher

सगळयांचीच नदर
फुलत्या गुलाबाचेर
म्हजी मात
राखपी कांटयांचेर

Vellar khell
Xigmeak mell
Jivitant sodanch
Vieteli kell...

वेळार खेळ
शिगम्याक मेळ
जिवितांत सदांच;
बियेतली केळ...

Dubllo roddtta
" Khaunk mellonam "
Girest suskarta
" Girestkai Choddonam "

दुबळो रडटा
" खावंक मेळना "
गिरेस्त सुस्कारता
" गिरेस्तकाय चडना "

Mhojem kalliz
Ek khomp
Ugddun pollexi
Tor tuzoch mog

म्हजें काळीज
अेक खोंप
अुगडून पळेशी
तर तुजोच मोग

Jitlem divxi
Titlem ghevxi
Jinnent bhor
Sukha raxi !

जितलें दिशी
तितलें घेशी
जिणेंत भर,
सुखा – राशी !

Bhattkarache jinnek
Rogtak tambsann
Munddkarache jinnent
Koxttanchi ghamsann

भाटकाराचे जिणेक
रगताक तांबसाण!
मुंडकाराचे जिणेंत
कश्टांची घामसाण.

Udelo suria
Porzoll'lim kirnnan
Dova – thembe chokchokle
Bhangor ani motiam.

उदेलो सुर्या
परजळ्ळीं किरणां
दवा – थेंबे चकचकले
भांगर आनी मोतयां.

Mollar roixi
Pad ghalxi
Uprant chintun
Fukea nirxevxi

मळार रोयशी
पाड घालशी
उपरांत चिंतून
फुक्या निरशेवशी

Gorvan fugxi
Dusreak dukhoixi
Uprant chintun
Dukam golloixi

गर्वान फुगशी
दुसऱ्याक दुखयशी
अुपरांत चिंतून
दुकां गळयशी.

Bhov. montrea saiba !
Divn naka vhoddlem bhaxonn
Fuddarak lok
Ditlech duxonn.

भौ. मंत्र्या सायबा !
दिवं नाका व्हडलें भाशण
फुडाराक लोक
दितलेच दुशण.

Kameri thodde
Pik khub
Niall korunk
Vollokh chuk.

कामेरी थोडे
पीक खूब
नियाळ करूंक
वळख चूक.

Gulaba zhadda
Gulab tuzo —
Sodanch sobit
Punn Ghetokuch vas
Futt'ta tujem
Soglem gupitt.

गुलाबा झाडा
गुलाब तुजो —
सदांच सोबीत
पुण घेतकूच वास
फुट्टा तुजें
सगळें गुपीत.

Chintnanchea bharak
Ugddunk dar
Soddun di
Vaitt achar

चिंतनांच्या भाराक
उगडूंक दार
सोडून दी
वायट आचार

Mhoji likhnni
Dharechi torsad
Tukach koso
Chuktolo prosad

म्हजी लिखणी
धारेची तरसाद
तुकाच कसो
चुकतलो प्रसाद ?

Veta thoin aiz
Monisponnache tuttleat dhage
Zonn ekleachea kallzant
Dusmanponnachech ghaie...

वता थंय आज
मनीसपणाचे तुटल्यात धागे
जण अेकल्याच्या काळजांत
दुस्मानपणाचेच घाये...

Sobdam – fulancho
Rukh chonvorta
Kirnnamni to
Odik porzolltta

शब्दां – फुलांचो
रुख चंवरता
किरणांनी तो
अदीक परजळटा

Jinneche vattek
Kanttech – kantte
Fulam sodunk
Taka fuloi fantte

जिणेचे वाटेक
कांटेच – कांटे
फुलां सोदूंक
ताका फुलय फांटे

Kirnnam / 23

Mog ani moipas
Hoch Mon'xachea
Ekvottit jivitacho
Khoro bondpas.

मोग आनी मोयपास
होच मनश्याच्या
अेकवटीत जिविताचो
खरो बंदपास.

किरणां /२३

Voilem pan
Sokoil axil'lea
Panak hansta.
Hech lojen
Sokoilem pan
Bavot veta.

वयलें पान
सकयल आशिल्लया
पानाक हांसता.
हेच लजेन
सकयलें पान
बावत वता.

Bhavnik jinnek
Dev vhodd
Promannik jinnek
Teag godd

भावनीक जिणेक
देव व्हड
प्रामाणिक जिणेक
त्याग गोड

Poixil'lean aili
Pavsa sor...
Tinnem xobdfulant
Ghatli bhor...
Kallzant nachlo
Moga mor...

पयशिल्लयान आयली
पावसा सर...
तिणें शब्दफुलांत
घातली भर
काळजांत नाचलो
मोगा मोर...

Jinneche kantte
Chintnanche fantte
Ekttaim bandunk
Moga dhage

जिणेचे कांटे
चिंतनांचे फांटे
अेकठांय बांदूंक
मोगा धागे

Devachea putak
Zor gorvancho gotto
Mon'xank kiteak ascho
Obhiman Motto ?

देवाच्या पुताक
जर गोरवांचो गोठो
मनश्यांक कित्याक आसचो
अभिमान मोठो ?

Mhojim utram
    Kator...
Mhojim chintnam
    Fator...
Kallzant tujea
    Rigot tor...
Mar nastana
Lagtolo dotor...

म्हजीं उतरां
    कातर...
म्हजीं चिंतनां
    फातर...
काळजांत तुज्या
  रीगत तर...
मार नासतना
लागतलो दोतोर...

Nitoll kalliz
Nivoll mon
Hench khorem
Monisponnachem dhon

नितळ काळीज
निवळ मन
हेंच खरें
मनीसपणांचे धन

Axil'lo sukhi
Naxil'lo dukhi
Rochannarea tujeo
Kaim chuki.

आशिल्लो सुखी
नाशिल्लो दुखी
रचणाऱ्या तुज्यो–
कांय चुकी.

Vostuchem mol
Duddvamni kelem
Hanganch amchem
Zaitem chuklem.

वस्तुचें मोल
दुडवांनी केलें
हांगाच आमचें
जायतें चुकलें.

Patkache ghetlear
Mathear vanxe
Kallzak tujea
Poddttolem lhaxem.

पातकाचे घेतल्यार
माथ्यार वांशे
काळजाक तुज्या
पडटलें लाशें.

Tum ani hanv
Donui bhav – bhav
Zalear amche modim
Kiteak vontincho aspav ?

तूं आनी हांव
दोगूय भाव – भाव
जाल्यार आमचे मदीं
कित्याक वंटीचो आस्पाव ?

Mon'xak zai –
Ten'na umas !
Zalear, Ramak –
Kiteak vonvas ?

मनश्याक जाय
तेन्ना उमास !
जाल्यार, रामाक –
कित्याक वनवास ?

Dusmanponnachi axa
Tum dhorxi
Jivitachi doxa
Korun ghevxi.

दुस्मानपणाची आशा
तूं धरशी
जिविताची दशा
करून घेशी.

Hatantli likhnni
Vozram ximpnni
Korunk kagdar
Nachta dekhnnim.

हातांतली लिखणी
वज्रां शिंपणी
करूंक कागदार
नाचता देखणीं.

Tujea papak
Mhoji zap
Matui tuka
Nam poschatap ?

तुज्या पापाक
म्हजी जाप
मातूय तुका
ना पश्चात्ताप ?

Nitik nam mol
Onitik boll chodd
Dekhun nitiporos
Oniti tagddi zodd.

नितीक ना मोल
अनितीक बळ चड
देखून नितीपरस
अनिती तागडी जड.

Chintop tujem
Dhovem – dhovem
Zalear mon kiteak
Aschem nam mhovem – mhovem !

चिंतप तुजें
धवें – धवें
जाल्यार मन कित्याक
आसचें ना म्होवें – म्होवें !

Svarth sodd
Bhavarth zodd
Toch tuka
Kortolo vhodd.

स्वार्थ सोड
भावार्थ जोड
तोच तुका
करतलो व्हड.

Tonddaveli tujea
Polloun kholli
Godd lagli
Purann – polli !

तोंडावेली तुज्या
पळोवन खळी
गोड लागली
पुरण – पोळी !

Sukh sodunk
Dusreak fottoixi
Dukancho doria
Tum onnbhovxi.

सुख सोदूंक
दुसऱ्याक फटयशी
दुकांचो दर्या
तूं अणभवशी.

Adim bizli
Uprant goddgodd
Adim zodd
Uprant modd ?

आदीं बिजली
उपरांत गडगड
आदीं जोड
उपरांत मोड ?

Murt lhan
Kirt vhodd
Hem somozlearuch
Jivit godd.

मुर्त ल्हान
किर्त व्हड
हें समजल्यारूच
जिवीत गोड.

Pintarlelea Devllancher
Bhavikanchem jinnem
Moddlelea motthamni
Devachem iennem.

पितारलेल्या देवळांचेर
भाविकांचे जिणें
मोडलेल्या मठांनी
देवाचें येणें.

Ixttagot zoddtta
Fulanchi zodd
Sobhavant nirmoll
Nam tachea khodd.

अिश्टागत जोडटा
फुलांची जोड
सभावांत निर्मळ
ना ताच्या खोड.

Girestanche chukik
Duddvanchem dhampnnem
Goribanche chukík
Trasanchem ximpnnem.

गिरेस्ताचे चुकीक
दुडवांचे धापणें
गरिबांचे चुकीक
त्रासांचे शिपणें.

Aili jinn
Geli jinn
Matui vochonam
Xobdavinn.

आयली जीण
गेली जीण
मातूय वचना
शब्दांवीण.

Lokxahichi svotontrtai
Fokot utranchi
Addkholl taka
Asa kaideachi.

लोकशायची स्वतंत्रताय
फकत उतरांची
आडखळ ताका
आसा कायद्याची.

Ovgunn naka
Gunnank puzat
Tanchem mol
Kallzant mezat.

अवगुण नाका
गुणांक पुजात
तांचे मोल
काळजांत मेजात.

Hatant likhnni
Mollbant suknnim
Tonddant toxinch
Utram konknni.

हातांत लिखणी
मळबांत सुकणीं
तोंडांत तशींच
उतरां कोंकणी.

Allva panar
Udka moti
Kirnnancheo mhaka
Khontich khonti.

आळवा पानार
उदका मोती
किरणांच्यो म्हाका
खंतीच खंती.

Xobduleamni fuloilea
Bhangra sanz
Polloun mon
Zalam xant.

शब्दुल्यांनी फुलयल्या
भांगरा सांज
पळोवन मन
जालां शांत.

Ekuch asa
Jivitachem sot
Tinsanzchem nhoi
Donparchem vot.

अेकूच आसा
जिविताचें सत्
तिनसांजचें न्हय
दनपारचें वोत.

Mon'xak asat
Don monam
Vaitt borem
Devuch zanna.

मनशाक आसात
दोन मनां !
वायट बरें
देवूच जाणां.

Harxea ghorant
Zorur rav
Dusreacher mat
Ghenv naka dubhav.

हारश्या घरांत
जरूर राव
दुसऱ्याचेर मात
घेवं नाका दुबाव.

Mon'xa hatak
Panch bottam
Mezunk nottam
Donuch bottam...

मनशा हाताक
पांच बोटां
मेजूंक नोटां
दोनूच बोटां...

Kovnam tuka
Lagunk godd
Kallza fatrar
Marun fodd.

कवनां तुका
लागूंक गोड
काळजा फातरार
मारून फोड.

Sokallchim kirnnam
Mannkam motiam
Donparchim ugoddttat
Bhavnechim daram
Sanjechim mat
Kirnnachim kovnam.

सकाळचीं किरणां
माणकां मोतयां
दनपारचीं उगडटात
भावनेचीं दारां
सांजेची मात
किरणांची कवनां.

Ambea zhadda
Tuzo ambo —
Sodanch godd,
Dekhunuch tujer
Fator chodd...

आंब्या झाडा
तुजो आंबो —
सदांच गोड;
देखुनूच तुजेर
फातर चड...

Niz mog
Utrant mellnam
Ollkhunk xik
Kallza bhavnam.

नीज मोग
अुतरांत मेळना
वळखूंक शीक
काळजा भावना.

Polloi cholaye kensant
Sobit mogre kollo
Vochot thoim tirso dollo
Nodor marun mekllo.

पळय चलये केंसांत
सोबीत मोगरे कळो
वचत थंय तिरसो दोळो
नदर मारून मेकळो.

Mhoje jinnent
Porzoll'la suria
Kirnnamni tachea bhorla
Vozram – doria.

म्हजे जिणेंत
परजळला सुर्या
किरणांनी ताच्या भरला
वज्रां – दर्या.

Tuji murt
Kirnnamni pitarli
Vachunk divn
Prit zoddli.

तुजी मुर्त
किरणांनी पितारली
वाचूंक दिवन
प्रीत जोडली.

Kuddint khinn' kallokh
Chintnank nam bhan
Oxem astana polloi
Vonntik futtleat kan.

कुडींत किण्ण काळोख
चिंतनांक ना भान
अशें आसतना पळय
वण्टीक फुटल्यात कान.

Mhojea kallzak
Nant panvdde
Fokot asat
Moga anvdde.

म्हज्या काळजाक
नात पांवडे
फकत आसात
मोगा आंवडे.

Rupak polloilam
Monak vollokh nam
Rupa poros tujea
Mona-mogak axelam.

रूपाक पळयलां
मनाक वळख ना
रूपा परस तुज्या
मना-मोगाक आशेलां.

Mhojea kallzachi vatt
Tum cholta painzonnamni
Tujea kallzachi vatt
Hanv choltam kirnnam – kovnamni.

म्हज्या काळजाची वाट
तूं चलता पांयजणांनी
तुज्या काळजाची वाट
हांव चलतां किरणां – कवनांनी.

Mon'xachem tondd
Kapsachem bondd
Futtot zalear
Utranchem khondd.

मनशाचें तोंड
कापसाचें बोंड
फुटत जाल्यार
अुतरांचें कोंड.

Kornneank bhul
Utrank naka
Gunnank bhul
Rupak naka.

करण्यांक भूल
अुतरांक नाका
गुणांक भूल
रूपाक नाका.

Chakhunk kovnam
Zankam gomona
Tanche jibek
Matui ruch nam.

चाखूंक कवनां
जांका गमना
तांचे जिबेक
मातूय रुच ना.

Faran marxi
Lagchem nam mhaka
Punn mat
Opman naka.

फारान मारशी
लागचें ना म्हाका
पुण मात
अपमान नाका.

Ful ibaddtta
Foll zolmota
Punn follanche ruchik
Mhotv asta.

फूल अिबाडटा
फळ जल्मता
पुण पळाचे रुचीक
म्हत्व आसता.

Tonddachi tan
Udkan veta
Mogachi tan
Chintnan ieta.

तोंडाची तान
उदकान वता
मोगाची तान
चितनान येता.

Mortana pasun
Ekuch bhas
Fokot jinnechi
Mon'xak as.

मरतना पासून
अेकूच भास
फकत जिणेंची
मनशाक आस.

Bhuient mell'llem
Mina – dhon
Utrant mhojea
Sharde kovon.

भूंयेंत मेळ्ळें
मिना – धन
अुतरांत म्हज्या
शारदे कवन,

Eka khonnantlean
Khub pik
Hachevelean tum
Jinn xik.

अेका कणातल्यान
ख़ूब पीक
हाचेवेल्यान तूं
जीण शीक,

Vaitt kortoleak
Sukhi jinn
Kristak mat
Khursar khinn.

वायट करतल्याक
सुखी जीण
ख्रिस्ताक मात
खुरसार खीण.

Kirnnam kovnam
Fankarlear mol
Nam tor mhoje jinnent
Sogllench pol.

किरणां कवनां
फांकारल्यार मोल
ना तर म्हजे जिणेंत
सगळेंच पोल.

Mhonva musank
Vikha kunsam
Toplear, dolleant
Dukanch dukam.

म्होंवा मुसांक
विखां कुसां
तोपल्यार, दोळ्यांत
दुकांच दुकां.

Mogre kolleam –
Sarke tuje dolle
Pollelear fultat
Moga umalle.

मोगरे कळयां –
सारखे तुजे दोळे
पळेल्यार फुलतात
मोगा अुमाळे.

Pisolleachem mon
Fula – Fular
Mhojem mat
Punve chondrar.

पिसोळयाचें मन
फुला – फुलार
म्हजें मात
पुनवे चंद्रार.

Kolli axil'li
Ful zalem
Bhonvtonni koxem
Musam – malem ?

कळी आशिल्ली
फूल जालें
भोवतणीं कशें
मुसां – मालें ?

Sonvsaruch zor
Omruta zhor,
Sorgachi khottpott
Kiteak kor ?

संवसारुच जर
अमृता झर,
सर्गाची खटपट
कित्याक कर ?

Hanvem kaddlam
Sharde pik
Jivitant mat
Lakximichi bhik.

हांवे काडलां
शारदे पीक
जिवितांत मात
लक्ष्मीची भीक.